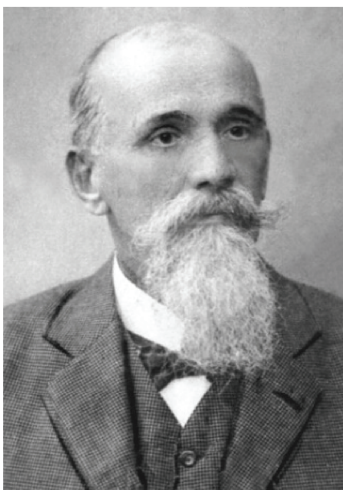

Davorin Trstenjak

O ODGOJU DJECE, NAGRADAMA I KAZNAMA

Zagreb, Pedagoško-književni zbor, 1951.

Davorin Trstenjak rođen je 8. studenog 1848. godine u Krčevinama pokraj Ormoža, na granici Hrvatske i Slovenije. Završio je Učiteljsku školu 1871. godine u Zagrebu gdje je radio kao učitelj do 1872. Nakon toga učiteljski poziv nastavlja u Karlovcu od 1872. do 1889. godine. Tu se istaknuo svojim doprinosom školstvu, ali je iz političkih razloga premješten u Kostajnicu. U Kostajnici ostaje deset godina, do 1899. Nakon toga svoje djelovanje nastavlja u Gospiću gdje je mnogo vremena i truda posvetio svom općem i pedagoško-filozofskom obrazovanju. Njegovo stajalište o obrazovanju zasniva na oslobođenju od indoktrinacije koju provodi država i crkva.

U knjizi iz dva dijela *O odgoju djece, nagradama i kaznama* govori o savjetima koji se tiču odgoja djece u kojem sudjeluju roditelji i učitelj te o permisivnim i represivnim mjerama unutar intencionalnih odgojnih sredina.

U prvom dijelu, naslovljenom *Odgojanje djece*, autor savjetuje majke (i očeve), kako se ponašati prema djetetu u određenim situacijama. Primjerice, Trstenjak sma-

tra da je djeci potreban uzor, stoga bi roditelji svojim djelima trebali biti uzor djeci, razvijajući pritom naviku da čine dobro, jer se dobrim primjerom djeca navode na dobra djela. Djeca uče oponašajući, stoga bi roditelji trebali s veseljem činiti ono što žele da njihova djeca oponašaju. Iz toga proizlazi i rečenica u kojoj kaže: „Djetetu ne treba da govoriš, kako se što radi, nego mu reci: Dođi da vidiš, kako se radi!“ Nadalje, Trstenjak navodi neke oblike ponašanja koje bi trebalo poticati kod djece, kao što su: radoznalost (radoznalost navodi dijete da o stvarima prosuđuje, misli, traži istinu), natjecateljski duh (natjecateljski nagon tjera djecu da budu što bolja i uspješnija). S druge strane, autor navodi ponašanja roditelja prema djeci, savjetujući ih u kojoj su mjeri ona dobra za odgoj djeteta, a tiču se: razgovora s djetetom (dijete odmah treba učiti pravilnoj ortoepiji, dakle, ne tepajući djetetu), majka i otac bi se trebali igrati sa svojom djecom (razvijajući pritom kohezivnost unutar obitelji), priviknuti dijete na čistoću i red od rođenja, ne rugati se svojoj djeci te ne plašiti dijete.

U drugom dijelu, naslovljenom *Nagrade i kazne*, autor govori o odgojnoj ulozi učitelja i škole. Navodi da je glavna svrha nastave i odgoja „odgoj ćudoredne volje, odgoj ćudoredna značaja, da osposobi gojenca, kako bi mogao živjeti o poštenu radu, da ga uputi, kako je čovjekovo određenje na ovom svijetu, da živi poštenim radom svojim ne samo za se, nego i za svoju porodicu i za ljudsku zajednicu“. Učitelj bi trebao pripaziti prilikom izricanja nagradi i kazni, jer prečesta upotreba gubi vrijednost, stoga ostaje na učitelju da predosjeti kada treba upotrijebiti neku od tih mjera. Trstenjak navodi da se i tu krije opasnost, s obzirom na to da nije svako dijete isto. U tim situacijama, učitelj treba voditi računa o tome da svoje subjektivno stajalište ostavi po strani te da se ne prima tih mjera dok je u stanju žalosti ili ljutnje. U odnosu prema učeniku, učitelj bi trebao težiti pravednosti, bez obzira pojavljuje li se simpatija ili antipatija prema djetetu. Te pojave „zavedu odgajatelja na nepravednost“. Kroz sve savjete o kojima Trstenjak govori, dadu se iščitati karakteristike dobrog učite-

lja, koje bi trebao posjedovati i današnji učitelj, a to su: dobra ćud, miran duh, sretan temperament, majstor u svojoj struci, učitelj koji moralnom snagom, svojim duhom, svojim ugledom i ostalim vrlinama drži najbolju etičku disciplinu.

U pogledu na obitelj, kao prvu odgojnu sredinu, može se zaključiti da je Trstenjakov pristup tradicionalan, tj. on govori o odgoju unutar tradicionalne obitelji. Pri svojim savjetima, obraća se prvenstveno majkama, pa kaže: „Mati ima s djetetom najviše posla, pa je ona prvo zrcalo svome djetetu. Mati daje djetetu život, jezik, hranu, pamet, ma sve, pa ono misli, da ona i sve zna.“ Usto, autor teži odgajanju budućih „boraca“, što se očituje u sljedećoj misli: „Mi trebamo hrabrih sinova i kćeri, a ne plačljivih mekušaca, koji padaju u nesvijest, kad treba hrabro odbijati zlo.“

Vrijednost navedenih savjeta očituje se u mogućnosti njihove svakodnevne primjene. Iako savjeti proizlaze iz autoritarnog stila odgoja, mnogi od njih i danas bi mogli naći svoju primjenu u modernoj obitelji i u suvremenom društvu.

Relevantnost ovog skupa savjeta očituje se i u mogućnosti svakodnevne primjene. Iako ovi savjeti dolaze iz autoritarnog stila odgoja, njihova primjena odgajala je djecu. U novije vrijeme, gdje je naglasak na modernoj obitelji, teži se autoritativnom odgoju, a sam odgoj ne provodi se u primarnoj odgojnoj sredini, tj. obitelji, već se prebacuje na druge osobe i institucije.

Alen Hasikić, mag.educ.philol.croat.,
student pedagogije pri FFRI
Osnovna škola „Ivan Batelić“ Raša